

УДК: 351:316.776

Ю. БУРИЛО, асистент кафедри конституційного та адміністративного права
Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана

УЧАСТЬ НЕДЕРЖАВНИХ СУБ'ЄКТІВ У ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ СФЕРОЮ

Анотація. Розглядаються форми участі недержавних суб'єктів у здійсненні державного управління сферою інформаційних відносин.

В умовах становлення і розвитку відкритого громадянського суспільства здійснення державного управління будь-якою галуззю чи сферою суспільних відносин, в тому числі сферою інформаційних відносин, не може бути прерогативою виключно державних органів. В Україні, де відповідно до статті 5 Конституції [1] єдиним джерелом влади є народ, кожному громадянину надається право брати участь в управлінні державними справами (стаття 38). Практична реалізація цього права та ряду інших закріплених у чинному законодавстві положень, що регулюють участь громадськості в державному управлінні суспільством загалом та інформаційною сферою зокрема, є важливою передумовою демократичного розвитку країни. Водночас, як свідчить світовий досвід, потреби здійснення ефективної державної політики, спрямованої на побудову інформаційного суспільства зумовлюють необхідність активної співпраці держави не лише з громадським, а ще й з приватним (бізнес) сектором. Слід також відмітити, що здійснення цілої низки виконавчо-розпорядчих повноважень держави в інформаційній сфері покладено на органи місцевого самоврядування та інші недержавні структури. Іншими словами, здійснення державного управління інформаційною сферою на сьогоднішній день значною мірою залежить від участі в ньому цілого ряду недержавних суб'єктів, що зумовлює актуальність дослідження даної тематики.

Втім, незважаючи на важливість та актуальність, широкого висвітлення в науковій літературі питання дослідження організаційно-правових засад участі недержавних суб'єктів в цьому процесі поки що не отримали. Мали місце лише спроби деяких авторів, зокрема, таких, як Колодюк А.В. [2], Березовець Л.В. [3], Ромат Є.В. [4], висвітлити окремі аспекти взаємодії громадського та приватного секторів з державою в окремих напрямках розвитку інформаційної сфери. Враховуючи викладене, можна стверджувати про необхідність комплексного дослідження організаційно-правових засад участі недержавних суб'єктів у здійсненні державного управління інформаційною сферою та пошуку шляхів їх удосконалення.

Значне різноманіття форм участі недержавних суб'єктів у здійсненні державного управління інформаційною сферою у зв'язку з потребою їх системного дослідження вимагає їх певної класифікації. Критерієм такої класифікації для цілей нашого дослідження може бути характер ставлення того чи іншого недержавного суб'єкта до здійснення владно-організуючого впливу на інформаційні відносини. За цим критерієм потрібно виділити безпосередню та опосередковану участь зазначених суб'єктів в державному управлінні інформаційною сферою.

Безпосередньо впливають на інформаційні відносини недержавні суб'єкти в процесі реалізації делегованих їм державою окремих її завдань, функцій та виконавчо-розпорядчих

повноважень. В такому разі вони виступають в якості суб’єктів державного управління. Так, наприклад, відповідно до статті 21 Закону України “Про державну таємницю” [5] в органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях, діяльність яких пов’язана з державною таємницею, з метою розроблення та здійснення заходів щодо забезпечення режиму секретності, постійного контролю за їх додержанням створюються режимно-секретні органи (РСО), а їх керівники відповідно до статті 27 цього ж закону уповноважені приймати рішення про надання громадянам доступу до конкретної секретної інформації та її матеріальних носіїв. Аналогічним чином Інструкцією про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань, інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави [6], керівникам органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, які здійснюють діяльність, пов’язану з цією інформацією, керівникам їх структурних підрозділів надаються, наприклад, повноваження давати дозволи на розмноження документів з грифом “ДСК” тощо. Наведені приклади свідчать про здійснення недержавними суб’єктами (структурними підрозділами та посадовими особами недержавних організацій) державного управління інформаційними відносинами в середині недержавних організацій, тобто про здійснення недержавними суб’єктами внутрішньоорганізаційного державного управління інформаційними відносинами.

Водночас, деякі недержавні суб’єкти наділені державно-владними повноваженнями по управлінню зовнішніми стосовно них самих інформаційними відносинами, в яких вони безпосередніми учасниками інформаційної взаємодії не виступають. Так, досить широко коло державно-управлінських повноважень зовнішнього характеру, що так чи інакше стосуються інформаційної сфери, делеговано державою органам місцевого самоврядування відповідно до статей 27, 30, 32, 38 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [7]. Так, зокрема, до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад віднесено: здійснення заходів щодо розвитку зв’язку; здійснення контролю за належною експлуатацією та організацією обслуговування населення підприємствами зв’язку; забезпечення можливості навчання в школах державною та рідною мовою; забезпечення школярів, які навчаються в державних і комунальних навчальних закладах, безоплатними підручниками; забезпечення вимог законодавства щодо розгляду звернень громадян (зокрема, звернень щодо задоволення їх інформаційних прав), здійснення контролю за станом цієї роботи на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності. Крім того, до відання виконавчих органів міських рад (за винятком міст районного значення) віднесені також повноваження з управління архівною справою та діловодством на відповідній території.

Потрібно також відзначити юрисдикційну діяльність в сфері інформаційних відносин окремих недержавних суб’єктів. Так, згідно зі статтею 218 КУпАП [8] адміністративні комісії при виконавчих органах сільських, селищних, міських рад розглядають справи про адміністративні правопорушення за статтею 92-1 КУпАП, яка передбачає відповідальність за порушення законодавства про Національний архівний фонд та архівні установи; за статтею 212-1 КУпАП, яка передбачає відповідальність за повідомлення неправдивих відомостей державним органам реєстрації цивільного стану.

В перспективі роль органів місцевого самоврядування у здійсненні державного управління інформаційною сферою може значно зрости. Адже реформою місцевого самоврядування передбачається суттєве розширення повноважень органів місцевого самоврядування, передусім повноважень, делегованих їм державою на районному рівні. Крім

цього, подальше розширення ролі недержавних суб’єктів у безпосередньому здійсненні державного управління інформаційною сферою може відбуватися також завдяки створенню правових передумов для активного залучення до цього процесу громадських організацій, які діють з метою сприяння реалізації та захисту прав громадян в цій сфері.

Загальновідомо, що в Україні гострою залишається проблема захисту авторських і суміжних прав у процесі розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп’ютерних програм та баз даних. Тільки за 11 місяців 2006 року вилучено більше ніж 280000 контрафактних дисків, відео- та аудіокасет на загальну суму майже 7500000 грн. [9, с.12]. При цьому очевидно є неспроможність держави самотужки вирішити цю проблему. Так, на кінець 2006 працювало лише 20 державних інспекторів з питань інтелектуальної власності [9, с.13], в деяких областях він взагалі не призначений, в інших – один державний інспектор на кілька областей [10]. Тому для вирішення цієї проблеми, на наш погляд, цілком доцільним є використання людського та організаційного потенціалу громадських організацій, які діють у сфері захисту відповідних прав (наприклад, Всеукраїнська асоціація інтелектуальної власності, громадська організація “Агентство охорони прав виконавців”, Таврійська асоціація інтелектуальної власності та ін. [11]), з метою посилення контролю за додержанням законодавства в зазначеній сфері, що могло б дати значний правоохоронний ефект. Для цього необхідно внести доповнення до Закону України “Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп’ютерних програм та баз даних” [12], закріпивши положення за яким уповноважені представники громадських організацій, до предмета статутної діяльності яких входить сприяння реалізації та захисту прав громадян у сфері авторських і суміжних прав, після проходження ними спеціальної підготовки та акредитації при спеціально уповноваженому державному органі у сфері інтелектуальної власності можуть за погодженням між цим органом та відповідними громадськими організаціями в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, здійснювати перевірки суб’єктів господарської діяльності щодо дотримання ними законодавства у вказаній сфері, при цьому складати протоколи (акти) про виявлені правопорушення, на підставі яких відповідні державні органи притягатимуть правопорушників до відповідальності (останнє вимагає також внесення доповнень до статті 255 КУпАП). Аналогічний підхід до залучення громадських організацій до здійснення контролю у сфері розповсюдження інформаційної продукції, обіг якої обмежений або заборонений законодавством про захист суспільної моралі, може допомогти у подоланні іншої болючої проблеми – засилля культу насильства і жорстокості, розповсюдження порнографії, інших видів суспільно шкідливої інформаційної продукції на інформаційному ринку України. З цією метою можуть бути внесені відповідні доповнення до Закону України “Про захист суспільної моралі” [13]. Вказані законодавчі зміни дадуть змогу без надмірних фінансових затрат держави значно посилити правопорядок у вказаних сегментах інформаційної сфери.

На відміну від безпосередньої, при опосередкованій участі недержавних суб’єктів у здійсненні державного управління останні вже не виступають безпосереднім джерелом владно-організуючого впливу на інформаційні відносини, тобто не є суб’єктом державного управління, натомість, лише беруть участь у процесі вироблення і здійснення управлінських впливів органом державного управління. Аналіз нормативно-правової бази, що регламентує шляхи опосередкованої участі недержавних суб’єктів в державному управлінні інформаційною сферою, дозволяє виокремити такі її основні форми, як:

- участь в роботі консультативно-дорадчих органів при органах державного управління інформаційною сферою;

- участь у публічних громадських обговореннях, що проводяться органами державного управління інформаційною сферою;
- участь у вивченнях громадської думки, що проводяться органами державного управління інформаційною сферою;
- направлення органам державного управління інформаційною сферою інформаційних запитів та скарг в ході здійснення громадського контролю за їх діяльністю, а також скарг та заяв про інформаційні правопорушення в процесі громадського контролю за дотриманням законності в інформаційній сфері;
- направлення органам державного управління інформаційною сферою заяв (клопотань) про задоволення прав та законних інтересів у цій сфері.

Розглядаючи участь представників громадськості в роботі консультативно-дорадчих органів, неможливо не відзначити різноманітність цих органів, що зумовлено різними ієрархічними рівнями та різною компетенцією органів державного управління при яких вони створені. Разом з тим, потрібно наголосити на закономірній залежності завдань таких органів від їх складу, що, у свою чергу, зумовлює різний характер участі недержавних суб'єктів в їх роботі. У зв'язку з цим, окремо проаналізуємо роль в державному управлінні інформаційною сферою консультативно-дорадчих органів, що одночасно включають в себе представників держави, громадського і приватного (бізнес) секторів та органів, сформованих виключно з недержавних суб'єктів.

Так, при Президентові України з метою забезпечення узгодженості діяльності органів державної влади, громадських організацій, засобів масової інформації утворена Національна комісія з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі, яка є консультативно-дорадчим органом, до основних завдань якого належать: проведення моніторингу ефективності реалізації законів та інших нормативно-правових актів щодо свободи слова та розвитку інформаційної галузі, підготовка проектів відповідних законодавчих та інших нормативно-правових актів; опрацювання пропозицій щодо запровадження європейських стандартів розвитку інформаційної галузі, зокрема, щодо реформування державних і комунальних ЗМІ, впровадження цифрового телебачення, розвитку українського сегменту мережі Інтернет, здійснення експертизи проектів актів Президента, які стосуються інформаційної галузі, тощо [14]. До її складу, окрім представників органів державної влади, входять і представники громадськості (наприклад, голова Спілки журналістів України, голова правління громадської організації “Телекритика”), а також представники бізнес-сектору ЗМІ (наприклад, голова правління Національної асоціації мовників) [15]. При Кабінеті Міністрів України відповідно до статті 26 Закону України “Про рекламу” створена Рада з питань реклами, яка є постійно-діючим консультативно-дорадчим органом, утвореним для забезпечення координації діяльності міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів рекламного ринку [16]. До складу цього органу також, окрім представників органів державної влади, входять представники об'єднань громадян, об'єднань підприємств у сфері реклами.

На рівні центральних органів виконавчої влади слід виділити участь недержавних суб'єктів у роботі колегій цих органів, а також інших спеціалізованих дорадчо-консультативних органів.

Відповідно до Загального положення про колегію центрального органу виконавчої влади і місцевої державної адміністрації [17] колегія центрального органу виконавчої влади є дорадчим органом і утворюється для погодженого вирішення питань, що належить до їх компетенції, та для колективного і вільного обговорення найважливіших напрямів діяльності. Пунктом 6 зазначеного Положення передбачено, що в разі потреби до

складу колегії можуть входити керівники підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, а у випадках, передбачених положеннями про відповідні центральні органи виконавчої влади, до складу колегій можуть входити також представники громадських організацій, творчих спілок, підприємств, наукових установ та інших організацій. На сьогодні така можливість передбачена, зокрема, Положенням про Державний комітет телебачення і радіомовлення України [18], положеннями про Міністерство транспорту і зв'язку України [19], Міністерство освіти і науки України. Водночас, відповідні приписи відсутні в положеннях про Міністерство культури і туризму України [20], Державний комітет статистики України [21], Державний комітет архівів України [22], які теж здійснюють управління в інформаційній сфері. У зв'язку з цим, з метою демократизації діяльності та сприяння підвищенню якості управлінських рішень відповідних державних органів шляхом посилення зворотних зв'язків між цими органами та керованими ними об'єктами пропонуємо внести до положень про них доповнення, які дозволяти б брати участь в роботі колегій вказаних органів представникам громадськості та приватного (бізнес) сектору.

Суттєву допомогу в роботі органів державного управління інформаційною сферою надають спеціалізовані консультативно-дорадчі органи, до складу яких, окрім представників відповідних державних органів, входять і представники громадськості. Таким органом, зокрема, є Міжвідомча рада з питань кінематографії при Міністерстві культури і туризму України (далі – МКТ), яка розглядає найважливіші питання діяльності в галузі кінематографії, пропозиції по вдосконаленню державної політики в цій галузі; розробляє пропозиції по державній підтримці вітчизняної кінематографії; сприяє залученню інвестицій у цій сфері тощо [23]. При Державному комітеті телебачення і радіомовлення України (далі – Держкомтелерадіо) створена Громадська експертна рада з питань захисту суспільної моралі, до основних завдань якої належать: аналіз процесів і тенденцій, що відбуваються у сфері захисту суспільної моралі, розробка відповідних рекомендацій для Держкомтелерадіо; участь у підготовці проектів законів та інших нормативно-правових актів, національних програм у сфері захисту суспільної моралі; сприяння науково-методичному та інформаційному забезпеченню роботи, спрямованої на розвиток духовності та моральності громадян; надання експертно-аналітичної допомоги Держкомтелерадіо тощо [24].

Узагальнення завдань і функцій зазначених консультативно-дорадчих органів при органах державного управління інформаційною сферою показує, що участь в їх роботі представників недержавних суб'єктів спрямована, передусім, на забезпечення експертно-аналітичної та нормативно-проектної підтримки діяльності відповідних державних органів, репрезентацію та створення умов для врахування інтересів громадського та бізнес-секторів, забезпечення зворотного зв'язку в процесі державного управління інформаційною сферою. Важливою особливістю консультативно-дорадчих органів, участь в роботі яких беруть одночасно представники державних органів, громадськості і бізнес-сектору, є те, що такий склад консультативно-дорадчого органу дає можливість узгодження інтересів, вироблення спільної позиції державного, громадського та приватного секторів у процесі формування та реалізації державної інформаційної політики.

Відносно новим різновидом консультативно-дорадчих органів, сформованих виключно з представників громадських організацій, професійних спілок, інших об'єднань громадян, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, є громадські ради. Такі органи вже створено при Держкомтелерадіо, Державному комітеті архівів України, Національній комісії з питань регулювання зв'язку та ін. [25]. Ці суто громадські

за своїм складом органи створюються з метою координації заходів, пов'язаних з проведенням консультацій з громадськістю (у формі публічних громадських обговорень та вивчення громадської думки) та моніторингу врахування громадської думки відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 1378 [26]. Для координації цих заходів громадські ради виконують такі функції, як: підготовка пропозицій до орієнтовного плану проведення консультацій з громадськістю; опрацювання отриманих за результатами проведених консультацій з громадськістю пропозицій та зауважень з питань формування і реалізації державної політики, подання їх відповідному державному органу тощо. Хоча координація заходів, пов'язаних з проведенням консультацій з громадськістю, становить на сьогодні основний напрям діяльності громадських рад, їх потенційні можливості на цьому не вичерпані. Адже, як свідчить практика, в ряді випадків вони можуть додатково здійснювати й інші завдання. Так, наприклад, Громадська рада при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення, окрім консультацій з громадськістю, має також здійснювати моніторинг порушень прав і свобод громадян у телерадіопросторі України; вивчення, аналіз та систематизацію міжнародного досвіду та ін. [27]. Суттєве розширення кола завдань громадських рад пропонується в проекті Закону України “Про участь громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення та їх доступу до інформації, що знаходиться у володінні органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування” [28] шляхом закріплення за ними завдань: брати участь у розробці та експертизі проектів нормативно-правових актів з питань, віднесених до компетенції відповідних органів; участь у підготовці проектів їх рішень; здійснювати підготовку експертних висновків на проекти рішень та нормативно-правових актів, які розробляються цими органами, тощо.

Окремо слід підкреслити потенціал громадських рад стати постійно діючими органами громадського контролю за діяльністю органів державного управління. Останнє пов'язано з тим, що громадські ради, на відміну від попередньо розглянутої групи консультативно-дорадчих органів, як правило, не включають до свого складу представників державних органів, при яких вони створені. Це дає їм можливість бути максимально незалежними і об'єктивними при здійсненні громадського контролю за діяльністю відповідних державних органів. У зв'язку з цим, слід відмітити, що у статті 17 зазначеного законопроекту серед прав громадських рад закріплено право здійснювати громадський моніторинг діяльності органів, при яких вони створені. Втім, як відомо, моніторинг – це лише пасивна форма контролю [29], яка не дасть можливості активно протистояти правопорушенням. Тому, на нашу думку, при доопрацюванні даного законопроекту слід офіційно закріпити за громадськими радами статус органів громадського контролю і надати їм право оскаржувати як в адміністративному, так і в судовому порядку незаконні рішення і дії відповідних органів державного управління, їх посадових осіб. Важливою складовою контролю громадських рад за діяльністю відповідних державних органів та інформування про неї громадськості може також стати регулярна підготовка та оприлюднення громадських експертних оцінок діяльності цих органів. Це дасть змогу посилити громадський контроль за діяльністю органів виконавчої влади, який, на думку деяких вчених, зокрема таких, як Сушко Л., у порівнянні з періодом радянської держави істотно здав свої позиції [30]. Водночас, об'єктами незалежного контролю громадських рад може бути не лише діяльність відповідних державних органів, а й розвиток сфер та галузей, що виступають об'єктами управління цих органів. У такому разі контроль може здійс-

нюватися саме в пасивній формі – шляхом моніторингу, що дасть змогу більш точно оцінювати ефективність державної політики, а за необхідності – корегувати її.

Публічні громадські обговорення як форма залучення недержавних суб’єктів до процесів формування і реалізації державної політики передбачає відповідно до зазначеної Постанови Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 1378 проведення конференцій, форумів, громадських слухань, “круглих столів”, теле- або радіодебатів, дискусій, інших форм інтерактивного спілкування. Завдяки двосторонньому інформаційному обміну, що, як правило, відбувається в процесі публічних громадських обговорень, з одного боку, представники громадськості, надаючи органам державного управління інформацію про проблеми розвитку відповідних галузей та сфер управління вносячи пропозиції та зауваження, мають можливість певним чином скорегувати, вплинути на управлінську діяльність цих органів у процесі зворотного зв’язку, а з іншого боку, громадськість, отримуючи інформацію про діяльність відповідних органів управління має можливість контролювати діяльність останніх. Водночас, маємо погодитися з думкою Кравцової Т.М. про те, що в процесі публічного обговорення беруть участь найактивніші представники громадськості [31], що може дещо спотворювати уявлення державних органів про думку громадськості щодо вирішення суспільно важливих питань, адже думка менш активної частини громадськості не враховується.

Забезпечити кращу репрезентативність порівняно з публічними громадськими обговореннями дає змогу така форма залучення недержавних суб’єктів до участі в державному управлінні, як вивчення громадської думки, що здійснюється шляхом проведення соціологічних досліджень та спостережень (опитування, анкетування, контент-аналізу інформаційних матеріалів), проведення експрес-аналізу коментарів, інтерв’ю, інших матеріалів у пресі, радіо, телебаченні, а також опрацювання і узагальнення висловлених у зверненнях громадян зауважень і пропозицій тощо. На відміну від публічних громадських обговорень, в ході вивчення громадської думки взаємодія органів державного управління та представників громадськості є, здебільшого, односторонньою і полягає в одержанні органами управління інформації від громадськості про її реакцію на ті чи інші дії органів управління. Це дає можливість забезпечити зворотний зв’язок між органами управління та громадськістю, таким чином, даючи можливість останній вплинути на дії органів державного управління. Водночас, при вивченні громадської думки одночасного інформування громадськості про діяльність органів державного управління не відбувається. Лише згодом, за результатами розгляду одержаних у ході вивчення громадської думки точок зору відбувається інформування громадськості про їх урахування при прийнятті управлінських рішень, як цього вимагають стаття 14 Закону України “Про звернення громадян” та Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 1378. Таким чином, відсутність можливості забезпечення безпосереднього інтерактивного двостороннього діалогу при використанні зазначених форм вивчення громадської думки дещо знижує ефективність даної форми взаємодії органів державного управління і громадськості в плані здійснення громадського контролю за діяльністю відповідних владних суб’єктів.

Громадський контроль за діяльністю органів державного управління інформаційною сферою може також здійснюватися шляхом подання громадянами відповідним державним органам інформаційних запитів щодо надання інформації про діяльність цих органів у порядку, визначеному статтями 32-37 Закону України “Про інформацію” [32]. Хоча в такій формі безпосереднього впливу на прийняття управлінських рішень не відбувається, реалізація законодавчо встановленої вимоги надавати інформацію про діяль-

ність відповідних державних органів відіграє роль певної перестороги на шляху владних зловживань з їхнього боку. Більш активним способом впливу на органи державного управління інформаційною сферою в процесі здійснення громадського контролю за їх діяльністю є подання громадянами в порядку, визначеному Законом України “Про звернення громадян” [33] скарги на дії та рішення цих органів, у результаті яких були порушені права, законні інтереси та свободи громадян, створені перешкоди у їх здійсненні, незаконно покладені обов’язки чи притягнуто до відповідальності. Водночас, об’єктами громадського контролю можуть бути не лише дії органів державного управління інформаційною сферою, а й діяльність суб’єктів інформаційних відносин. В такому разі, подаючи скарги на незаконні дії (бездіяльність) суб’єктів інформаційних відносин, якими порушуються права та законні інтереси громадян в інформаційній сфері, або, сповіщаючи в заявах про інформаційні правопорушення відповідні органи державного управління, громадяни шляхом зворотного зв’язку забезпечують ці органи інформацією про дійсний стан справ в інформаційній сфері, що дає можливість останнім вжити необхідних корегуючих заходів. Такі скарги та заяви виступають правовими підставами для порушення контрольних-наглядових та юрисдикційних проваджень, в процесі або за результатами яких приймаються відповідні владні рішення, які можуть тягнути за собою перегляд та скасування незаконних актів управління, притягнення правопорушників інформаційного законодавства до відповідальності.

Втім, недержавні суб’єкти можуть спонукати органи державного управління інформаційною сферою до прийняття владних рішень не лише у випадках порушення законодавства, а й у випадках звернення до зазначених органів із заявами про сприяння реалізації ними своїх прав та законних інтересів у сфері інформаційних відносин, а також клопотань про визнання за ними відповідного статусу. Так, наприклад, стаття 11 Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” [35] пов’язує заснування друкованого засобу масової інформації з його державною реєстрацією, що здійснюється на підставі відповідної заяви його засновників (співзасновників). Такі заяви і клопотання в процесі державного управління виступають в якості необхідних правових підстав для порушення неюрисдикційних проваджень, прийняття за їх результатами управлінських рішень, тобто створюють необхідні правові передумови реалізації управлінських функцій органами державного управління.

Таким чином, можемо дійти висновку, що скарги, заяви (клопотання), а в дещо меншій мірі і пропозиції (зауваження) громадян ініціюють виконавчо-розпорядчу діяльність органів державного управління, тобто відіграють розпорядчо-ініціюючу функцію в процесі державного управління інформаційною сферою.

Підсумовуючи сказане, можемо дійти висновку, що поряд з безпосереднім здійсненням недержавними суб’єктами цілої низки виконавчо-розпорядчих функцій держави в ході внутрішньоорганізаційного і зовнішнього державного управління інформаційними відносинами недержавні суб’єкти можуть впливати на ці відносини опосередковано, реалізуючи в процесі односторонньої та двосторонньої взаємодії з відповідними органами державного управління експертно-аналітичні, нормативно-проектні, репрезентативно-дорадчі, інформаційні та розпорядчо-ініціюючі функції, а також функції громадського контролю за додержанням законності в цій сфері та в процесі управлінської діяльності відповідних державних органів. Удосконалення організаційно-правових засад участі недержавних суб’єктів у державному управлінні інформаційною сферою має відбуватися, зокрема, шляхом: розширення делегованих державою органам місцевого самоврядування повноважень у сфері інформаційних відносин; законодавчого закріплення

механізму здійснення за погодженням з відповідними державними органами представниками громадських організацій у сфері захисту авторських і суміжних прав, суспільної моралі перевірок суб'єктів господарської діяльності щодо дотримання ними законодавства в цих сферах; розширення компетенції громадських рад при органах державного управління інформаційною сферою шляхом закріплення за ними експертно-аналітичних, нормативно-проектних завдань, а також завдань здійснювати громадський контроль за діяльністю відповідних органів управління з правом оскарження їх дій та рішень.

Стосовно перспектив подальших наукових досліджень з окресленої проблематики особливо актуальним вважаємо питання дослідження шляхів удосконалення організаційно-правових засад здійснення громадського контролю в Україні, в тому числі й щодо державного управління інформаційною сферою.

Використана література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 із змінами внесеними згідно із законом № 2222-IV від 08.12.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 2. – Ст. 44.
2. Колодюк А.В. Інформаційне суспільство: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні: дис... канд. політ. наук: 23.00.03 / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2005. – С. 205, 210, 211.
3. Березовець Л.В. Інституційне забезпечення – передумова побудови та розвитку інформаційного суспільства // Інформаційне суспільство. Шлях України. – К., 2004. – С. 81-82.
4. Ромат Є. В. Трансформація моделі державного управління рекламною діяльністю у перехідних умовах: монографія. – К.: УАДУ при Президенті України, 2003. – С. 193, 194, 228-231.
5. Закон України “Про державну таємницю” від 21.01.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93.
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань, інших матеріальних носіїв інформації, що містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави” від 27.11.1998 р. №1893 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 48. – Ст. 1764.
7. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
9. Нікулеску С. Державний інспектор – гарант захисту інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. – 2006. – № 12. – С. 12.
10. Будянський В., Коваль І. Державний контроль за дотриманням законодавства про інтелектуальну власність // Інтелектуальна власність. – 2006. – № 10. – С. 52.
11. Партнери // www.intelvlas.com.ua/map_.htm.
12. Закон України “Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних” від 23.03.2000 р. в ред. закону від 10.07.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 7. – Ст. 46.
13. Закон України “Про захист суспільної моралі” від 20.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14. – Ст. 192.
14. Положення про Національну комісію з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі при Президенті України: Затв. Указом Президента України від 06.06.2006 р. № 493/2006 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 23. – Ст. 1711.
15. Указ Президента України “Про склад Національної комісії з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі” від 05.07.2006 р. № 593/2006 // www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.

16. Положення про Раду з питань реклами: затв. Постановою Кабінету Міністрів від 26.12.2003 р. № 2016 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 52. – Ст. 2792.
17. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Загального положення про колегію центрального органу виконавчої влади і місцевої державної адміністрації” від 02.10.2003 р. №1569 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 40. – Ст. 2107.
18. Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України: затв. Указом Президента від 27.08.2003 р. № 920/2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 35. – Ст. 1884.
19. Положення про Міністерство транспорту і зв’язку України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 06.06.2006 р. № 789 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 23. – Ст. 1716.
20. Положення про Міністерство культури і туризму України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2006 р. №1566 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 45. – Ст. 3010.
21. Положення про Державний комітет статистики України: затв. Указом Президента України від 19.01.2004 р. № 60/2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 3. – Ст. 117.
22. Положення про Державний комітет архівів України: затв. Указом Президента України від 22.03.2000 р. № 486/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 12. – Ст. 454.
23. Наказ Міністерства культури і мистецтв України “Про Міжвідомчу раду з питань кінематографії” від 01.04.2004 р. № 194 // www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.
24. Наказ Державного комітету телебачення і радіомовлення України “Про затвердження Положення про Громадську експертну раду з питань захисту суспільної моралі” від 14.05.2004 р. № 141 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 22. – Ст.1533.
25. // www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11274023&cat_id=11152463.
26. Постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” від 15.10.2004 р. № 1378 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 42. – Ст. 2773.
27. Положення Про Громадську раду при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення: Затв. рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 30.06.2005 р. № 434 // www.nrada.gov.ua.
28. Проект Закону України “Про участь громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення та їх доступу до інформації, що знаходиться у володінні органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування” // www.minjust.gov.ua/0/9053.
29. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2-х томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер’янов (голова). – К.: Видавництво “Юридична думка”, 2004. – С. 350.
30. Сушко Л. Зміст контрольної діяльності органів державної влади // Право України. – 2006. – № 11. – С.120.
31. Кравцова Т.М. Державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності: організаційно-правові засади. – Х.: Видавництво Національного університету внутрішніх справ України, 2004. – С. 235.
32. Закон України “Про інформацію” від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
33. Закон України “Про звернення громадян” від 02.10.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
34. Закон України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” від 16.11.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.